

AJUNTAMENT D'ARENYS DE MAR

FESTES DE SANT ZENON 1993

*La coberta reproduïx una litografia d'Eduardo Laplante, seguint dibuix de Leonardo Barañano. Les mides de la planxa són 68x40 centímetres.
Impressa a la Litografia de Segundo Marín, successor de Marquier, Obra Pia 121, de la ciutat de l'Havana.*

Amb el títol de "LA HABANA. VISTA GENERAL TOMADA DESDE LA ENTRADA DEL PUERTO", dona una magnífica visió d'aquella ciutat a mitjans del segle darrer, tal com la disfrutaven els nostres passats que hi anaven a prosperar i a promoure el progrés d'aquella terra d'adopció.

Aquesta làmina forma part de la col·lecció de litografies antillanes conservada a l'ARXIU HISTÒRIC FIDEL FITA.

Salutació

Benvolguts convilatans,

Novament m'adreço a vosaltres per anunciar-vos la celebració de la nostra Festa Major.

Després d'un temps de treball, de lluita, de presses, ens convé un temps de trobada, de descans, ens convé un temps de festa; per això la nostra festa ha de ser sinònim d'alegria, i ara és el moment de compartir, de trasbalsar els horaris i de deixar les obligacions diàries per les manifestacions lúdiques.

En aquest programa hi podreu trobar la informació dels actes que han elaborat durant tot l'any la Comissió de Festes i les entitats culturals i esportives (il·lusionades per treballar per al nostre poble) amb l'objectiu d'oferir un ampli ventall de possibilitats festives i culturals.

Vull destacar que el pregó d'aquest any anirà a càrrec del rector de la nostra parròquia, Mn. Martí Amagat, i que amb el seu brindis iniciarem la Festa Major.

Arenyencs, els que hi viviu tot l'any i els que ens acompanyeu els caps de setmana, a tots us demano il·lusió i participació i us desitjo un bon Sant Zenon.

IGNASI MORENO i MARCOS
Alcalde d'Arenys de Mar

Saludo

Apreciados conciudadanos:

Nuevamente me dirijo a vosotros para anunciaros la celebración de nuestra Fiesta Mayor.

Después de un tiempo de trabajo, de lucha, de prisas, nos conviene un tiempo de encuentro, de descanso, nos conviene un tiempo de fiesta, y por lo tanto nuestra fiesta tiene que ser sinónimo de alegría. Ahora es el momento de compartir, de cambiar los horarios y de dejar las obligaciones diarias por las manifestaciones lúdicas.

En este programa podréis encontrar la información de los actos que han elaborado durante todo el año la Comisión de Fiestas y las entidades culturales y deportivas (ilusionadas por trabajar para nuestro pueblo) con el objetivo de ofrecer un amplio abanico de posibilidades festivas y culturales.

Quiero destacar que el pregón de este año irá a cargo del párraco de nuestra parroquia, Mn. Martí Amagat, y que con su brindis daremos inicio a la Fiesta Mayor.

Areñenses, los que vivís aquí todo el año y los que nos acompañáis los fines de semana, a todos os pido ilusión y participación y os deseo una buena fiesta de San Zenón.

IGNASI MORENO i MARCOS
Alcalde de Arenys de Mar

PROGRAMA D'ACTES

Dissabte, dia 3 de juliol

De les 11 del matí a les 7 de la tarda, al Pavelló Municipal d'Esports,
Trofeu Festa Major d'Hoquei Patins.

Organitzat pel Club Hoquei Patins.

A les 6 de la tarda, a la Sala de Plens de l'Ajuntament, conferència a càrrec del Sr. Santiago Godó, President

de l'Associació Espanyola de Col·leccionistes d'Envasos de Tabac i Afins (AECETA), sobre **"Cuba: el miratge català: Jaume Partagas i Ravell i Prudenci Ravell i Pubill, tabaquers d'Arenys"**

A les 7 de la tarda, a la Sala d'Exposicions de la Plaça Lloveras, inauguració de l'exposició

Els Tabaquers d'Arenys de Mar a Cuba el segle passat.

Aquesta exposició restarà oberta fins al dia 18 de juliol.

Organitzada per l'Arxiu Històric Fidel Fita.

A les 10 del vespre, a l'Església Parroquial **Concert de Cant Coral**, a càrrec del Cor l'Aixa.

Diumenge, dia 4 de juliol

A les 6 de la tarda, a l'Associació de la Gent Gran "l'Esplai" inauguració de l'exposició **Pintures dels Associats**.

Aquesta exposició restarà oberta fins al dia 18 de juliol, de 6 a 8 de la tarda.

Organitzada per l'Associació de la Gent Gran "l'Esplai".

Dijous, dia 8 de juliol

A la 1 del migdia, **Repic general de Campanes**.

A les 5 de la tarda, a l'Ateneu Arenyenc, **Torneig de Tennis-Taula Festa Major'93**. Categories Mini-Benjamí, Benjamí i Aleví.

Organitzat pel Club Tennis-Taula Arenys-Ateneu.

A un quart de 9 del vespre, **Pregó de Festes i Brindis Popular** a la Plaça de l'Ajuntament.

El pregoner d'enguany serà Mn. Martí Amagat i Matamala, rector de la parròquia de Santa Maria d'Arenys.

Després del pregó, tots els assistents a l'acte podran celebrar l'inici de la Festa Major amb una copa de cava. Amb aquesta finalitat s'han fet unes copes de vidre commemoratives de Sant Zenon'93

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

A les 10 de la nit, a l'Església

Parroquial, **Solemnes Completes a llaor de sant Zenon**, amb l'homilia que pronunciarà Fra. Francesc Costa i Heredia, caputxí, i que acabaran amb el cant de l'Himne de sant Zenon.

Seguidament, a la Riera, **Gran Traca** a càrrec de la Pirotècnia "Igual".

A continuació, a la plaça de l'Església, **Concert de Banda** amb la BANDA CIUTAT BADIA.

Seguidament, també a la plaça de l'Església, **Màgia de Grans Aparells** amb l'ENRIC MAGOO.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

Divendres, dia 9 de juliol

De 8 a 12 del matí, a l'espigó nou del port, **II Concurs de Pesca Infantil "Vila d'Arenys"** i **XIX Concurs de Pesca del Club Mar-Sport.**

Organitzat pel Consell Municipal d'Esports i El Club de Pesca Mar-Sport.

A les 10 del matí, a l'Ateneu Arenyenc, **Torneig de Tennis-Taula Festa Major 93.** Categories Infantils i Juvenils.

Organitzat pel Club Tennis-Taula d'Arenys-Ateneu.

A les 12 del matí, a la plaça de les Palmeres, **Xeringada de Colors.** Tots els participants seran obsequiats amb

una camiseta i un refresc.

A 2/4 de 7 de la tarda, a la plaça de l'Església, **Concert** amb l'ORQUESTRA MARAVELLA.

A un quart de 8 de la tarda, **Ballada dels gegants**, a la plaça de l'Ajuntament. Seguidament els gegants acompanyaran les autoritats fins a l'Església Parroquial.

A les 8 del vespre, **Missa Concelebrada en honor de Sant Zenon.** Predicarà l'homilia Mn. Joan Rovira i Rodríguez, rector de Sant Andreu de Llavaneres.

Acabada la missa, a la Riera, davant la plaça de l'Església, l'Ajuntament d'Arenys de Mar convida la població a un **Pa amb Tomàquet Popular**.

A les 9 del vespre, a la plaça de l'Església, **Sardanes** amb la COBLA MARAVELLA.

A les 11 de la nit, **Gran Castell de Focs** a càrrec de la Pirotècnia "Igal". Des de la primera platja, el passeig Xifré o el passeig de la zona Portuària, podrem gaudir d'un gran espectacle de llum i so, produït per una gran quantitat de petards.

Tot seguit, al moll nou, al costat de

la Confraria de Pescadors, **Ball Popular** amb l'ORQUESTRA MARAVELLA.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

Un cop acabat el Castell de Focs, a l'Ateneu Arenyenc, **Cantada d'Havaneres** pel grup VORAMAR, amb el tradicional cremat.

Organitzat per l'Ateneu Arenyenc.

Dissabte, dia 10 de juliol

A dos quarts de 10 del matí, a l'Ateneu Arenyenc, **Open Tennis-Taula**. Categoria Veterans.

Organitzat pel Club Tennis-Taula Arenys-Ateneu.

A la 1 del migdia, a l'Associació de la Gent Gran "l'Esplai", **Final del Torneig de Billar i lliurament de Trofeus.**

Organitzat per l'Associació de la Gent Gran "l'Esplai".

A les 4 de la tarda, a l'Ateneu Arenyenc, **Torneig Tennis-Taula Festa Major'93.** Categoria Sèniors.

Organitzat pel Club Tennis-Taula Arenys-Ateneu.

A les 6 de la tarda, a la Piscina Municipal, **IX Trofeu Festa Major d'Arenys de Mar.** Proves de 50 metres (categoria mini-benjamí) i 100 metres crol (categories benjamí, aleví, infantil i absolut) per categories masculina i fe-

menina i grups oberts federats i social-cursets.

*Seguidament, també a la Piscina Municipal, **Waterpolo.***

Organitzat pel Club Natació Arenys.

A partir de les 6 de la tarda, a la 1a. platja, **Final del Torneig de Voleibol-Platja** (fase local).

Organitzat pel Consell Municipal d'Esports i el Club Voleibol-Arenys.

A partir de 2/4 de 7 de la tarda i fins a les 12 de la nit, a la plaça de l'Església, **Mostra de Titelles.** Hi participaran els grups següents:

- L'AVEXUTXU: "Contes del Limpopo"

- FOC FOLLET: "Extraordinarius"
- ESTAQUIROTS: "Subsòl"
- ROCAMORA: "La maleta"
- JORDI BERTRAN: "Antologia"

A les 8 del vespre, a l'Església Parroquial, **Missa** en sufragi dels arenyencs que ens han deixat des de l'últim Sant Zenon.

A les 10 de la nit, a l'Església Parroquial, **Concert de Cant Coral**, a càrrec de la CORAL L'ESPERANÇA per celebrar el seu 130 aniversari.

Ados quarts d'11 de la nit, al Casal de Joventut Seràfica, **Espectacle de**

Teatre i Dansa: "Portaaa! Entre Memòria i Fantasia", a càrrec del Grup Artístic Carles Xena i l'Esbart Maragall.

Organitzat pel Grup Artístic Carles Xena i l'Esbart Maragall.

A les 11 de la nit, a l'Ateneu Arenyenc, **Ball de Festa Major** a càrrec del conjunt PARADISSO.

Organitzat per l'Ateneu Arenyenc.

A dos quarts de 12 de la nit, al moll, al costat de la Confraria de Pescadors, **Ball Popular** amb les orquestres CLMARRON i BRILLANTS.

Un cop acabat el Ball se servirà **Xocolata amb Coca.**

Diumenge, 11 de juliol

A dos quarts de 10 del matí, a l'Ateneu Arenyenc, **Open Internacional de Tennis-Taula**.

Organitzat pel Consell Municipal d'Esports i el Club Tennis-Taula Arenys-Ateneu.

A les 10 del matí, a l'Ateneu Arenyenc, **Torneig Triangular d'Escacs** entre els equips campions del Maresme.

Organitzat per l'Ateneu Arenyenc.

A dos quarts de 12 del matí, a l'Ateneu Arenyenc, **Homenatge** als jugadors destacats de la Secció de Billar de l'Ateneu Arenyenc, Sr. Armand Aznar

i Miralles i Sr. Santiago García i Lorente per la seva dedicació al noble joc del billar.

Seguidament, Exhibició de Billar a càrrec d'una destacada figura nacional i **Repartiment de Trofeus** de les diferents categories a tres bandes dels Campionats Socials.

Organitzat per l'Ateneu Arenyenc.

A la 1 del migdia, a la primera platja, davant de la plaça de les Palmeres, **Festa de l'escuma de colors**. Tots els participants podran córrer entremig de litres d'escuma que es llançaran a la platja.

A dos quarts de 6 de la tarda, a l'Associació de la Gent Gran "l'Esplai", **Ball de Festa Major**. Durant el transcurs de la festa es farà el Ball de Rams i la Rifa de la Toia.

Organitzat per l'Associació de la Gent Gran "l'Esplai".

A partir de dos quarts de 6 de la tarda, **Concentració de Gegants**. Hi participaran els gegants d'Arenys de Munt, de Canet de Mar (Barri dels Abells i municipals), de Malgrat de Mar, de Santa Coloma de Farners, de Caldes d'Estrac, de Sant Celoni, de la Batllòria, de Sant Vicenç de Montalt i d'Argentona, tots ells acompanyats dels gegants d'Arenys de Mar.

Els gegants faran els següents recorreguts:

1r. grup: carrers Barcelona, Doedes, Santa Clara i Riera del Pare Fita fins al davant del Calisay.

2n. grup: carrers Malgrat, Pompeu Fabra, Sant Gabriel, Santa Maria i Riera del Pare Fita fins al davant del Calisany.

3r. grup: carrers Anna M. Ravell, de la Torre, Bisbe Pascual, de l'Església, Riera Pare Fita fins al davant del Calisay.

4t. grup: Pla dels Frares, carrers Professor Castelló, Sant Gabriel, Santa Maria i Riera del Pare Fita fins al davant del Calisay.

5è. grup: plaça Sa Boada, carrers d'Avall, Antoni Torrent, Bisbe Pascual,

de l'Església, i Pare Fita fins al davant del Calisay.

6è. grup: carrers Bisbe Català, Riera del Bisbe Pol i Riera del Pare Fita fins al davant del Calisay.

*A les 7 de la tarda, davant del Calisay, **concentració de tots els gegants i plantada del primer castell** dels MINYONS DE TERRASSA.*

*Seguidament, tots els gegants i els castellers aniran fins a la plaça de l'Església per fer les darreres tallades conjuntes i **aixecada de castells**.*

Notes: 1) La Comissió organitzadora es reserva el dret de modificar els recorreguts per força major.

2) S'agrairà que els veïns dels carrers per on passen els gegants que treguin porrons per poder refrescar les goles dels geganters.

Organitzat pel Grup de Geganters d'Arenys de Mar i la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

*A les 8 de la tarda, a la Riera, **4a. Milla Urbana**.*

Organitzat pel Consell Municipal d'Esports i la Penya Apa Anem-hi.

*A dos quarts de 9 del vespre, al Casal de Joventut Seràfica, **Espectacle de Teatre i Dansa**. "Portaaa! Entre Memòria i Fantasia", a càrrec del Grup Artístic Carles Xena i l'Esbart Maragall.*

Organitzat pel Grup Artístic Carles Xena i l'Esbart Maragall.

A les 11 de la nit, **Correfoc**. La concentració dels diables serà davant del Calisany i el recorregut serà el següent: Riera, Margarides, Turó, Bisbe Català, Andreu Guri, Escolàpies, Rial de Sa Clavella i pl. de l'Església.

1) Qui vulgui participar en el correfoc no ha de portar roba sintètica i cal que dugui el cap cobert (un barret de palla, per exemple).

2) És molt perillós tirar aigua sobre els qui porten la pólvora.

3) Cal que els cotxes s'abstinguin d'aparcar a l'itinerari del correfoc.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

Dissabte, 17 de juliol

Durant tota la tarda i a la nit **Festa de Carrer** al Carrer de la Torre.

Organitzada per la Comissió de Festes del Carrer de la Torre amb la col·laboració de l'Àrea de Cultura i Joventut.

Diumenge, dia 18 de juliol

A les 10 de la nit, al Moll de la Pesca, **III Mostra de Dansa**.

Organitzada per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut i l'Escola de Dansa Sinera.

Divendres, dia 23 de juliol

A les 11 de la nit, als Jardins del Xifré, inici del Cicle de **Jazz** amb l'actuació del grup JOAN DIAZ TRIO.

NOTES:

- 1) A partir del dia 5 de juliol, al Servei d'Informació Juvenil, de 7 a 8 de la tarda, la Comissió de Festes facilitarà qualsevol informació en relació amb la Festa Major.
- 2) Durant el Concert de Banda l'espectacle de Màgia, el Concert de la Maravella i la Mostra de Titelles, que es duran a terme a la plaça de l'Església, es tancarà l'accés al carrer de l'Església per la Riera.
- 3) Durant la concentració de gegants els carrers dels recorreguts estaran tancats a la circulació i es demana als veïns que no hi aparquin els vehicles.
- 4) Durant la Milla Urbana la Riera estarà tancada a la circulació i haurà d'estar lliure de cotxes.
- 5) L'Ajuntament d'Arenys de Mar agraeix la col·laboració i l'esforç realitzat a la Brigada Municipal de la Regidoria de Serveis Bàsics, a la Policia Municipal de la Regidoria de Governació, a la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut i a tots els vilatants per facilitar-los les tasques.

QUE PASSEU
UNA BONA
FESTA
MAJOR!

TABAQUERS D'ARENYS DE MAR A L'HAVANA

La navegació i el comerç marítim de la gent d'Arenys de Mar, s'anaren incrementat en tot el llarg del segle XVIII, amb la dedicació a les rutes atlàntiques des de Buenos Aires fins a Nova-Orleans, passant per Centre Amèrica, Mèxic i les Antilles. Amb aquelles travessies comercials atlàntiques, s'hi afegia l'emigració dels que s'establien en un món que els catalans no havien pogut descobrir fins aleshores. Però aquell ja no era temps de conquestes, d'arreglament de tresors, ni d'explotació dels indígenes. A la nostra gent els tocava d'anar a les Amèriques a treballar de valent i, si tant es vol, negociar i arriscar-hi els guanys si calia.

La pèrdua progressiva de les colònies americanes feu que, al tombar les tres primeres dècades del segle XIX, no obstant d'anar reprenent de mica en

mica la nostra relació comercial amb les noves nacions independents, l'emigració catalana s'anés decantant més aviat al poc que restava sota la Corona d'Espanya, o sia a les Antilles.

El lloc predilecte de l'emigració arenyenca fou aleshores l'illa de Cuba, on abans ja l'havien arrelat molts compatricis, perquè, generalment l'anada a les Amèriques no es feia de manera improvisada o a provar sort. El mateix Josep Xifré, quan de molt jovenet marxà a l'Havana, ho feu recomanat al també famós arenyenc Marià Carbó i Baralt. Els llibres de baixa del padró d'habitants d'Arenys de Mar de durant una llarga sèrie d'anys del segle passat són una mostra de com l'emigració, amb els seus alts i baixos, es fa preponderantment a Cuba i a localitats d'aquesta, gairebé sempre repetides, com

són l'Havana i Matanzas(1).

Entre els arenyencs establerts a Cuba el segle passat i que triomfaren gràcies al seu esforç i intel·ligència, hi destaquen dos grans negociants tabaquers de fama universalment reconeguda. L'un fou Jaume Partagàs i Rabell i l'altre Prudenci Rabell i Pubill(2).

Un sastre, Sebastià Partagàs i Prat, establert a Arenys de Mar procedent de l'Ametlla del Vallès, l'any 1788 es casà amb Paula Gras i Catarineu, filla de Pau Gras de Vallgorguina.

Sebastià i Paula tenen un fill anomenat Jaume Partagàs i Gras que l'any 1815 es casa amb Teresa Rabell i Xifré, filla del calafat Bonaventura Rabell i Pallarolas. D'aquest darrer matrimoni en neix, l'any 1816, el que seria el famós Jaume Partagàs i Rabell i, l'any 1818, un segon fill anomenat Sebastià com l'avi.

L'avi Partagàs, àvia, fill, nora, néts i una filla

soltera, visqueren tots plegats a una casa del carrer d'Amunt que tenia aleshores el número 15, on també hi havia la sastreria. Sembla que el negoci estaria en bon rendiment, car, a més del treball dels familiars, ocupava el de dos aprenents.

Però el més gran dels néts del vell Sebastià Partagàs no seguí l'activitat familiar. En arribar als 14 anys, Jaume Partagàs i Rabell, amb la corresponent llicència paternal, se'n va a Cuba. La seva sortida queda enregistrada en el llibre de baixes del padró d'habitants d'Arenys de Mar, el dia 29 de juliol de 1831. A Cuba entra a treballar a l'Havana, amb el negociant Joan Conill, oriünd de Lloret de Mar. Conill era el més important dels magatzemers de tabac en rama de l'illa de Cuba. A més d'explotar **vegas** o conreus de tabac, no desdenyava cap altra activitat de la qual pogués treure un rendiment, com sucre, cafè, petroli i adobs de guano. Fer l'aprenentatge i tenir els primers

1) Als registres de baixa del padró d'Arenys de Mar, els assentaments d'emigració més nombrosos foren els dels que marxaven per fixar el domicili a Matanzas, en proporció molt superior a la de les altres localitats de Cuba. A Matanzas hi radicava una important i nombrosa colònia de gent procedent d'Arenys. El 1824 s'hi va establir l'arenyenc Ramon Guiteras amb la seva muller Gertrudis Font, que hi féu la seva fortuna fent de forner i esdevingué una mena de cònsol entre els altres compatricis; els descendents de Ramon Guiteras formen una notable dinastia d'escriptors, professors i científics cubans. La colònia arenyenca de Matanzas i, al front d'aquesta, Pancho Roget, va contribuir decididament en les despeses de construcció de la capella del Ssm. Sagrament de la parròquia d'Arenys. En altres avinenteses, ja hem tractat i, si Déu vol, tornarem a tractar, de la gent de casa nostra establerta a l'Havana, Càrdenas, Santa Clara, Pinar del Rio, Punta de Ortigosa, etc

2) Sovint veiem emprat en els documents d'aleshores el cognom "Ravell", però acabà per imposar-se la forma "Rabell".

rodaments comercials sota la batuta de Joan Conill, obria camí als joves amb prou talent i ambició de triomf, perquè el tracte paternal i generós d'aquell patró amb les seues col·laboradors, a més d'un doll de coneixements i experiència, els proporcionava molta relació i prestigi i, fins i tot, a voltes, un ajut per tirar endavant les seves iniciatives. De la casa Conill en sortiren també els famosos Gener i Batet, Ribas i Punch, Prudenci Rabell i altres tabaquers catalans.

L'any 1845, Jaume Partagàs i Rabell, en un comerç associat un poc temps amb Guerau Martí (també deixeble de Conill), va fundar la que esdevindria una de les més prestigioses fàbriques d'elaboració de tabac de Cuba, la **Real Fabrica de Tabacos Partagàs**, situada davant del **Capitolio** de La Havana. Aleshores, en ple triomf, Jaume Partagàs tenia 29 anys d'edat.

Aquest arenyenc fou tal volta més sorprenent negociant que tècnic, però els seus productes gaudiren de prestigi internacional per la seva perfecció, fins a l'extrem que la dita popular "**Partagàs y nada más**", més que un **slogan** o frase publicitària, esdevenia un aforisme de força dogmàtica entre els bons fumadors. Arribà a l'extrem de que, encara avui, al cap de cent cinquanta anys, el mot Partagàs, més que una marca comercial sobreentén una superior qualitat del tabac.

Jaume Partagàs i Rabell, entre 1855 i 1860

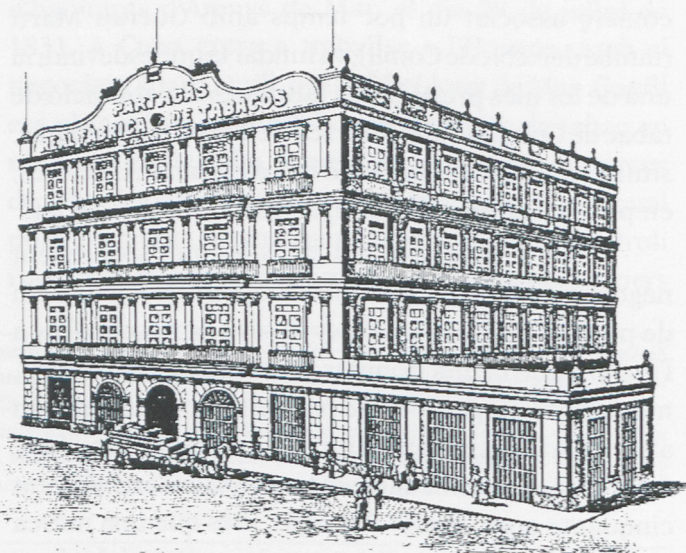
El retrat a l'oli que, de Jaume Partagàs, conserva l'empresa tabaquera que avui explota la seva antiga marca comercial, ens ajuda a comprendre la personalitat d'aquell home dur, actiu, eficient i amb dots de direcció i poder. Fins i tot, no desdiria veure'l vestit, en lloc del trajo d'**havanero** potentat del retrat, amb un uniforme de capità general. Com tota la gent enèrgica que prospera, Partagàs tingué els seus enemics en la competència comercial. L'any 1861, anant pels despoblats a visitar les seves **vegas**, fou assassinat a traïció per un mestís que li servia d'escorta. Només es pogué saber que l'autor material del crim l'havia comès a canvi de diner. Mai es va conèixer l'impulsor de l'assassinat i la veu pública atribuï el fet a qualsevol dels seus enemics comercials.

El seu fill Josep Partagàs romangué a Cuba i els anys 1865-1866 fou president del Centre de la Beneficència Catalana de l'Havana. Però no continuà el negoci del pare i va vendre la fàbrica a l'asturià J. A. Bances González. Al cap de poc, Bances transferí el negoci a "Cifuentes, Fernández y compañía" y aquesta societat ho feu més tard a "Cifuentes, Pego y compañía".

3) Bonaventura Rabell Pallerolas fou pare de Teresa Rabell Xifré i, per tant, avi de Jaume Partagàs Rabell de que hem parlat abans.

L'estada a Cuba de l'altre arenenc universal en el ram tabaquer, arrenca del seu pare Francesc Rabell i Pallarolas, nascut a Arenys de Mar l'any 1781, fill del fuster Josep Rabell i Subirà i de Francisca Pallarolas Estanyol. Els seus germans, Josep i Bonaventura(3), l'un fou fuster com el pare i l'altre calafat, però a Francesc el va atreure la navegació.

El 15 d'octubre de 1799, quan tenia 18 anys, Francesc Rabell i Pallarolas ingressà a la Reial Escola de Nàutica d'Arenys de Mar que dirigia Josep Baralt;

La Real Fabrica de Tabacos de Jaume Partagàs, a l'Havana.

1

2

3

4

5

1 i 2) Vitoles de cigars Partagàs.

3) La marca Partagàs explotada pel seu adquirent J.A. Bances y González

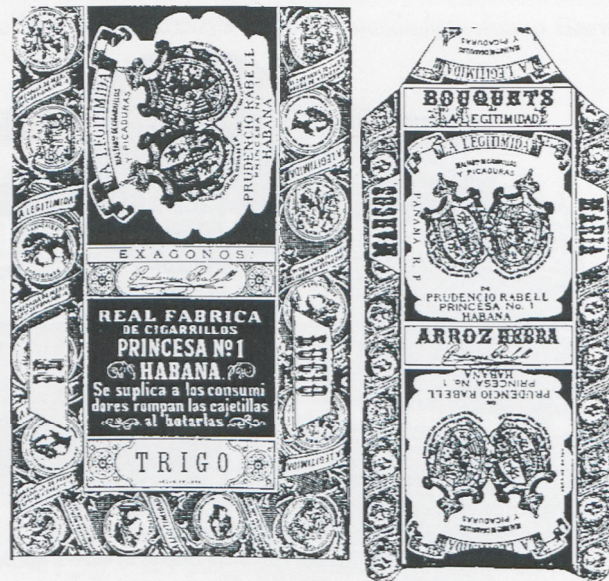
4) La mateixa marca quan pertany a Cifuentes, Fernández y Compañía.

5) Vitola de cigars de Prudenci Rabell a l'any 1897 després de rebre el títol de Marquès de Rabell.

ho feu precedit d'una bona preparació en matemàtiques, que li permeté tenir aprovats els estudis teòrics de nàutica el gener de l'any 1802. El primer viatge de pràctiques el fa a la polacra "San Juan Bautista" de la matrícula d'Arenys de Mar, manada pel patró Lluís Baralt, amb destinació a Montevideo. Al seu retorn, sortí novament de pràctiques a Ultramar, i s'examinà de Tercer Pilot a l'Havana el 15 de novembre de 1803. Exercí durant un temps la professió i, fins i tot, féu dues campanyes en servei del Govern. L'abril de l'any 1823 va fer un viatge a l'Havana en el bergantí López Baños del qual era capità Pau López i Rabell, però com a simple passatger. A la tornada, mort el seu pare i vidu ell mateix, es fa càrrec de la seva mare, amb la qual, deixant la casa del carrer Ample, passa a viure a la barriada de ponent coneguda per Barrio de Caldetas, en la casa número 1 del seu nou carrer de Sant Pere(4). El 1824, quan el vidu Rabell tenia 43 anys d'edat i la seva mare 74, es tornà a casar

4) Fins a l'any 1853, el terme municipal d'Arenys de Mar, pel seu costat de ponent, arribava fins a la Riera de Caldes d'Estrac. Al segle anterior, en aquell extrem de la localitat, al Camí Ral, s'hi començà un petit nucli de població anomenat oficialment Barrio de Poniente d'Arenys, més conegut per "barri de Caldetes" per a distingir-lo del veí Caldes. A l'obrir-se aquest carrer de Sant Pere, com que ja n'hi havia un altre amb el mateix nom, el que existia al nucli de població d'Arenys de Mar es conegué per "carrer de Sant Pere més alt".

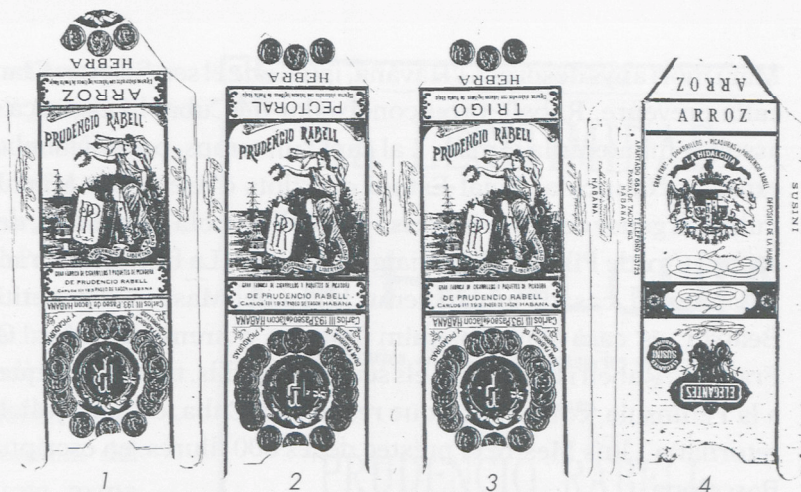
amb una xicota de 24 anys, Antònia Pubill, procedent de la Seu d'Urgell, que amb els seus germans Fèlix de 18 anys i Joan de 15, havien vingut a treballar de mitgers. El nou matrimoni s'instal·là a la casa del carrer de Sant Pere, en companyia de la mare del marit i dels germans de la muller. I com que Francesc Rabell havia deixat de navegar, fou donat de baixa de la Matrícula de Marina, es dedicà al comerç i obrí una taverna en un magatzem del Camí Ral d'aquella barriada.

Empaquetats de picadures i cigarretes de les fàbriques de Prudenci Rabell.

Tal com diu l'aforisme popular "**Dona jove i home vell, criaturs a gavell**", abans d'acabar l'any del casori, neix una nena anomenada Francisca, el 1826 una altra dita Angela, el 1828 un noi que es diu Francesc, el 1830 un altre anomenat Josep, el 1833 una noia que es dirà Beatriu i el 1835 el fill més petit anomenat Prudenci Rabell i Pubill. El 1836, moren la mare, la muller i la seva filla Angela i els negocis de Francesc Rabell van de mal borràs, fins a l'extrem que difícilment podrà tirar endavant amb els cinc fills que li resten i traspasa la taverna del Camí Ral al veí d'Arenys Josep Bargués. Obté un préstec de 660 lliures que li fa el barceloní Lluís Mestre, amb garantia sobre la casa del carrer de Sant Pere. L'escriptura s'anà a atorgar discretament a la notaria de Canet de Mar el 5 de febrer de 1836 i, en aquella, no s'amaga la dissort econòmica de Rabell i consta que el préstec és **al efecto de acudir a la manutención de la familia y otras urgencias**.

Però finalment cercarà la solució dels seus problemes emigrant a Cuba. El corresponent llibre-registre de baixes del padró

1, 2 i 3) **Cajetillas** de la producció de Prudenci Rabell de 1870-1874.

4) **Cajetilla** de cigarretes de la marca "La Hidalguia" dels productors Susini, adquirida i signada per Rabell.

d'Arenys de Mar, pren constància de la sortida de Francesc Rabell, a l'edat de 57 anys, que es trasllada a l'Havana el 16 de setembre de 1838, afegint que **trae consigo su hija Francisca de 14 años, Francisco de 10, y Prudencio de 3**. No podem endevinar per quina raó deixava a Arenys els altres dos fills, ni qui, entretant, es faria càrrec d'aquells menors. De fet fou només una interinitat, car el 16 d'agost de l'any següent sortia amb destinació a l'Havana Josep Rabell i Pubill de 9 anys, acompanyat de la seva germana Beatriu de 7.

Francesc Rabell i Pallerolas ja no tornà a Arenys de

Mar i morí anys després a l'Havana, igual que el seu fill gran Francesc. Tal com calia preveure, Rabell, prou coneixedor de Cuba, hi esmerçà el seu treball, assoleix mantenir la família i, al cap d'un temps, pot enviar el seu fill Josep a estudiar Nàutica al Reial Estudi de Pilots d'Arenys de Mar. Josep Rabell i Pubill, el gener del 1946 ingressà a aquella escola de nàutica, de la que sortirà amb el títol de Pilot el 13 de maig de 1849(5). La filla gran, Francisca, retorna a Catalunya, casada amb Guerau Martí del Masnou, i la petita de les noies, Beatriu, es casà amb Joaquim Torrent d'Arenys de Mar. Quan ha mort Francesc Rabell i Pallerolas, els seus quatre fills, tant els dos que havien tornat a la Península, com els dos que restaven a Cuba, el 18 de juliol del 1857, van retornar a Lluís Mestre el préstec de les 600 lliures, en escriptura atorgada a Barcelona.

Prudenci, el més petit de la fillada, acabarà seguint els passos del seu cosí Jaume Partagàs i, cap a l'any 1850, entra a treballar a l'empresa del famós Joan Conill, aquell negociant d'activitats múltiples entre les quals hi figurava en primer lloc la del tabac en rama. Conill, com hem vist abans, era generós amb els seus col·laboradors, dels quals esdevenia un mestre, conseller i protector. Prudenci Rabell i Pubill és un dels darrers deixebles aprofitats del vell Conill i acaba establint el propi negoci de tabacs, del qual ja és un consumat comerciant al tombar els anys del 1860. Així com el seu cosí

5) Pels llibres d'exàmens de la Reial Escola Nàutica d'Arenys de Mar, dirigida aleshores per Francisco de P. Farrucha, veiem que Josep Rabell i Pubill era molt bon estudiant. El 17 de desembre de 1849 fou autoritzat per anar a l'Havana en la polacra "Acàcia" del capità Francesc Millet, ja no retornà a Arenys i, en les revistes de la Matricula de Marina del districte des de l'any 1857 al 1864 es fa constar que és "en ignorado paradero".

6) Ja hem pogut veure que la mare de Jaume Partagàs era neboda del vell Francesc Rabell. Per això els tabaquers Partagàs i Prudenci Rabell són cosins segons.

Partagàs(6) s'havia especialitzat en el producte de fulla o cigars havans, Rabell ho feu en picadura, **hebra** i cigarretes. No fou un **vegüero** o conreador de planta de tabac, ni tan sols colliter, car es limita a negociar i a comprar fulla, expertament seleccionada, als millors colliters de **Vuelta Abajo**. En paquets de picadura i cigarretes de bon paper,

Prudenci Rabell

explotà i acredità les marques "La Hidalguía" i "La Legitimidad". A l'entorn del 1870, adquireix el negoci dels famosos tabaquers Susini, afegeix a la seva anterior producció les marques "La Honradez", "El Negro bueno" i "El Fénix", i es fa participant d'altres empreses com, per exemple, la que explotava els populars cigars "Romeo y Julieta". Amb l'empresa Susini, adquireix els seus importants Tallers de Litografia i Tipografia. L'any 1861 es casà amb l'aristòcrata havanera Maria-Isabel Vázquez, de la que no tingué descendència.

El seu temperament generós, inquiet però afable, el fan esdevenir un polític nat i desinteressat. Fou president del Casino Espanyol de l'Havana i promotor de tota mena d'activitats benèfico-socials entre els catalans de l'illa. Dota de material al cos de bombers d'aquella capital i el fan el seu coronel. Amb tendència marcadament liberal, es partidari de la política seguida a Cuba pel general Martínez Campo, i arriba a presidir el partit reformista que maldava per una avinença entre espanyols i cubans que permetés de conservar l'illa sota la Corona d'Espanya. Per reial decret de la reina regent Maria Cristina de 8 de gener de 1897, fou agraciat amb el títol de Marquès de Rabell.

Pocs dies després de l'exaltació nobiliària de Prudenci Rabell, l'Ajuntament d'Arenys de Mar acordà per unanimitat "haberse enterado con satisfacción profunda de la distinción de que ha sido objeto el Sr. D. Prudencio Rabell y

LA LEGITIMIDAD Y LA HIDALGUÍA

Real Fábrica de cigarrillos y paquetes de picadura

DE TODAS CLASES

PRUDENCIO RABELL

CON SUS MARCAS ANEXAS

LA HONRADEZ, EL NEGRO BUENO Y EL FÉNIX

Agraciado por Real orden de S. M. el Rey D. Alfonso XII

CON EL USO DE SUS REALES ARMAS

Estas marcas son las de mayor aceptación y consumo en España y en las Repúblicas del Norte y Sur de América y de las que más se exportan a las demás Naciones de Europa. Los productos de estas Fábricas son elaborados con hojas selectas procedentes de las mejores vegas de Veleta Abajo, recogidas escrupulosamente por petateos inteligentes en el campo.

Los cigarrillos son elaborados á máquina, tanto los Elegantes y Paquetitos como los corrientes, lo cual, además de su reconocida calidad y buen gusto, garantiza al aseo y limpieza en su elaboración.

Hay constantemente un surtido general variado y fresco de Elegantes, Paquetitos, Bouquet, Bouquet Imperial, Especiales, Camelina, Medio Gigante y Gigantes en papel de algodón, trigo, hilo, arroz, pastoreo, barco, palpa y pasta de tabaco, oreoos y chorrito.

DIRECCION: Calle, Rabell Teléfono 1618.

Correo, Apartado 117

Faseo de Teodra (Carlos III) 1PR-HABANA.

Prudenci Rabell i Pubill (any 1895)

dirigirle com tal motivo la más sentida y cordial felicitación en nombre de esta villa, que se siente poseida de legítimo orgullo al contar entre sus naturales con otro hijo que, por su propio valer, la enaltece y dá gloria".(7) El diploma enviat al nou

marquès, fent-li constar l'acord de l'Ajuntament, anava ornat amb una d'aquelles magnífiques miniatures que pintava aleshores el nostre compatrici Francesc Flos i Calcat. El 9 d'octubre següent, Prudenci Rabell feia present del seu agraïment a la corporació municipal i li enviava un escrit on reflectia el seu pensament polític reformista que amb tant de ler venia defensant a Cuba en oposició amb els mètodes de repressió del general Weyler.

Els esdeveniments s'anaren precipitant, car l'any següent Cuba deixava de ser una província espanyola d'Ultramar i, amb el títol aparent d'independència, esdevenia colònia nord-americana. Ben aviat s'imposaren a Cuba els trusts capitalistes nord-americanes, en els quals es i veu arrossegat Rabell, que acaba venent-los en pèssimes condicions les seves fàbriques. La seva proverbial bonhomia, el seu sentit de l'honor i el respecte d'un bon català a la paraula donada, el transformen en valedor de gent que no ho mereixia, i l'any 1906, mor a la ciutat de l'Havana en la més gran pobresa.

No deixà fills i ningú va reclamar una herència ruïnosa. El Marquesat de Rabell segueix vacant des de la seva mort.

Informació de l'Arxiu Històric Fidel Fita.

Il·lustracions de la col·lecció de Santiago Godó.

7) Prengueren l'acord, amb l'alcalde Zenon de Pol i Baralt, els regidors Joaquim Coderch i Manau, Francesc Riera Comas, Esteve Palomer i Bonamusa, Josep Vidal Ibern, Bonaventura Cañellas Clarabuch, Josep Borrell Bosch, Emili Ministral Ferrer, Lluís Ubach Serra i Jaume Fontrodona i Grau.

DE
RABELL.

ILTRMO SENOR:

Con júbilo he recibido y he leído la atenta Comunicación Oficial, en la que la Ilustre Corporación á su digna Presidencia, me felicita cordialmente por la distinción con que me ha honrado S. M. la REINA REGENTE á q. D. g. á concediéndome el Título de MARQUÉS. Siéntome muy alhagado y agradecido por las nobles frases que en tal escrito se me dedican, y que yo hago extensivas á todos los Sres. Concejales y á todo ese Pueblo; cuyas virtudes y patriotismo, por nadie superados, son bien conocidos.

No creo haber merecido del Gobierno de S. M. tan honrosa distinción, pues que con ella se me recompensan servicios hechos al País y á la Nación; servicios que he hecho desinteresadamente, por patriotismo, y por entender que con ellos llenaba el cumplimiento de mi deber, cual corresponde á todo buen español y á todo buen hijo de ese Término Municipal.

Mis afanes se reducen á que se conserve perdurablemente para ESPAÑA este hermoso cuanto, ahora, desgraciado territorio. Todos mis esfuerzos van encaminados, hace mucho tiempo, á que no haya línea divisoria entre Peninsulares y Cubanos; á que renazca la confianza Sigue.

entre unos y otros; á que sean mas fuertes é indisolubles, por medio del amor y del cariño, los lazos que unan á la MADRE PATRIA, los sentimientos del Pueblo Cubano.

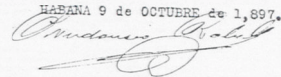
Algo y bastante se ha conseguido ya; y mucho mas se ha de lograr, si dejando á un lado rancias é añejas preocupaciones, que la Historia en su día condenará, (por las muchas desgracias que ha ocasionado á la MADRE PATRIA y porque fué causante principal de la pérdida de las Américas) nos unimos todos los Españoles proclamando muy alto la verdadera unión y fraternidad entre Peninsulares y Cubanos, á quienes cobija por igual, la invicta Bandera Española.

No ha de concluir sin hacer constar tambien, lo que me ha satisfecho el artístico trabajo que ostenta el margen de la referida comunicación.

Reciban todos en general y cada uno en particular, mi profundo agradecimiento en el abrazo que les envío desde aquí.

Dios gde á V.S.I. m.a.s.

MADRID 9 de OCTUBRE de 1897.

Iltrmo SR Don ZENON de POL y BARALT, Alcalde Presidente del Iltrmo AYUNTAMIENTO de ARENYS de MAR.

Escrit de Prudenci Rabell a l'Ajuntament d'Arenys de Mar, a 9 d'octubre de 1897.

AJUNTAMENT D'ARENYS DE MAR

